

Suçta Sürüklenen Çocuklarda Suç Tekrarı Üzerine Etkili Faktörlerin İncelenmesi

Mutlu Muhammed ÖZBEK¹, Ekin ATAY², Tuğçe CANOL ÖZBEK³, Doğa SEVİNÇOK⁴, Mehmet Akif CANSIZ⁵, Ömer AYDEMİR⁶

ÖZET

Amaç: Adli psikiyatri, hukuk ve psikiyatri alanlarının ortak işlevler gerçekleştirdiği bir kesişme noktasıdır. Ülkemizde ve dünyada çocuk ve gençlerin de adli olaylar içerisinde azımsanamayacak oranlarda yer aldıkları görülmektedir. Çalışmamızda üç yıllık süreçte adli vaka olarak başvuran olgular değerlendirilerek suçta sürüklenen çocuklar, ilk suçu olanlar ve tekrarlayan suç davranışı olanlar olmak üzere iki gruba ayrılarak incelenecektir. Tekrarlayan suç davranışı üzerinde etkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Ekim 2020 – Ekim 2023 tarihleri arasında çocuk psikiyatri polikliniğine başvuran 257 adli vakadan çalışma koşullarını karşılayan ve detaylı verileri içeren 232 olgunun dosyaları değerlendirilerek yapılmıştır.

Bulgular: Suç tekrarı ile en çok ilişkili olan etkenlerin belirlenmesi amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda anne-babanın ayrı olması ($\beta=1,607$, Exp (β)=4,988, $p=0,005$), uyuşturucu kullanımının varlığı ($\beta=2,255$, Exp (β)=9,536, $p=0,009$) ve birinci derece akrabalarda suç öyküsünün olması ($\beta=3,279$, Exp (β)=26,551, $p<0,001$); diğer değişkenlerden bağımsız olarak suç tekrarı ile anlamlı olarak ilişkili olan değişkenler olarak tespit edilmiştir. Tekrar olan ve ilk adli başvurusu olan çocuklar arasında psikiyatrik tanı açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Sonuç: Suç davranışının sürdürülmesinde, uyuşturucu kullanımı, birinci derece akrabalarda suç öyküsünün varlığı ve anne-baba ayrılığı etkili faktörler olarak bulunmuştur. Suç davranışının tekrarlamasında rolü olan faktörlerin araştırılması, toplumsal bir sorun olan çocuk suçlarının ve tekrarının önlenmesi bakımından oldukça önemli olup, bu konuda farklı coğrafyalarda, farklı kültürel özellikleri içerecek daha geniş örneklemli, uzun süreli takip çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çocuk Suçları, Adli Psikiyatri, Madde Kullanımı, Suç Davranışı

ABSTRACT

Factors Affecting Recidivism in Children Drawn into Crime

Objective: Forensic psychiatry is an intersection where the fields of law and psychiatry perform joint functions. It is observed that children and adolescents are involved in forensic cases at significant rates both in our country and globally. This study aims to explore the differences between children drawn into crime and victims, as well as the factors influencing recidivism, by evaluating forensic cases over a three-year period.

Method: This study evaluated the records of 232 patients, who met the study criteria and had detailed data, from a total of 257 forensic cases seen at the child psychiatry clinic between October 2020 and October 2023.

Results: Regression analysis was conducted to identify factors most strongly associated with recidivism. The following variables were found to be significantly related to repeat offending, independent of other factors: parental separation ($\beta=1.607$, Exp (β)=4.988, $p=0.005$), presence of drug use ($\beta=2.255$, Exp (β)=9.536, $p=0.009$), and a history of crime among first-degree relatives ($\beta=3.279$, Exp (β)=26.551, $p<0.001$). No significant differences were observed in psychiatric diagnoses between children with repeat offenses and those undergoing their initial forensic evaluations.

Conclusion: Drug use, a history of crime in first-degree relatives, and parental separation were significant factors in the occurrence and continuation of criminal behavior. To address child crime—a pressing social issue—it is essential to investigate the factors contributing to recidivism. Future research should focus on larger, long-term studies that incorporate diverse cultural and regional characteristics to develop more effective prevention and intervention strategies.

Keywords: Juvenile Delinquency, Forensic Psychiatry, Substance Abuse, Criminal Behavior

Atf için: Özbek MM, Atay E, Canol Özbek T, ve ark. (2025) Suçta Sürüklenen Çocuklarda Suç Tekrarı Üzerine Etkili Faktörlerin İncelenmesi. *Türk Psikiyatri Derg* 36:36. <https://doi.org/10.5080/u27546>

Geliş Tarihi: 30.06.2024, **Kabul Tarihi:** 18.10.2024, **Çevrim İçi Yayın Tarihi:** 26.03.2025

¹Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniv., Tıp Fak., Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., Yalova; ²Uzm., Kars Harakani Devlet Hastanesi, Psikiyatri Bl., Kars; ³Uzm., Kars Harakani Devlet Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Bl., Kars; ⁴Uzm., İstinye Üniv., Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, İstanbul; ⁵Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniv., Tıp Fak., Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD., Yalova; ⁶Prof., Manisa Celal Bayar Üniv., Tıp Fak., Psikiyatri AD., Manisa.

Dr. Ekin Atay, e-posta: ekinatay@gmail.com

GİRİŞ

Suç, kanunlar tarafından çizilen çerçevede topluma ve toplumu oluşturan birimlere karşı yanlış veya zararlı olduğu için ceza tehdidiyle yasaklanan davranışları tanımlamaktadır. Suç davranışı bireyden topluma, toplumdaki bireye uzanan süreçlerle ilgili çeşitli disiplinlerin (psikoloji, sosyoloji, hukuk, kriminoloji...) uzun yıllardır süren ortak araştırma konusudur. Ceza hukuku açısından suç olarak nitelenen, soruşturma ve incelemesi adli makamlarca yapılan olaylara adli olay adı verilmektedir (Güler ve ark. 2018). Adli psikiyatri, uygulaması ve alanları birbirinden farklı olan hukuk ve psikiyatri gibi iki alanın ortak işlevler gerçekleştirdiği bir kesişme noktasıdır.

Suç davranışının bütün toplumlarda gözlenmesi, farklı topluluklar, farklı sınıflar ve farklı birimler içerisinde suç türü ve sıklığı açısından heterojen dağılım göstermesi bu konudaki merakı arttırmış olup, suç üzerine çeşitli teorilerin geliştirilmesine neden olmuştur. Durkheim'in analizlerinden yola çıkarak Robert K. Merton tarafından geliştirilmiş olan "Anomi Teorisi", toplumsal normun olduğu her koşulda bundan sapıcı davranışın da olacağından hareketle suç davranışının görülmediği bir toplum olamayacağını öne sürerek, suça neden olan süreçleri anlamının toplumu anlamaya yardımcı olacağını vurgulamıştır (Merton 1964). Bu nedenle genç nüfusumuzun toplumsal özelliklerini anlayabilmek için adli vakalarla yapılan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Ülkemizde ve dünyada çocuk ve gençlerin de adli olaylar içerisinde azımsanamayacak oranlarda yer aldıkları görülmektedir (Uçar ve ark. 2018). Çocuk hakları konusundaki halen en geniş uluslararası sözleşme olan ve temel ilkelerinde çocuğun üstün yararı gözetilen Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi birinci maddesi uyarınca on sekiz yaşına kadar her birey çocuk olarak kabul edilmektedir (United Nations 1989). Ülkemizde 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile suça sürüklenen çocukların (SSÇ) ya da koruma gereksinimi olan çocukların yaşama, korunma, eğitim, bakım, sağlık gibi önlemlerinin alınması sağlanmıştır (Çocuk Koruma Kanunu 2005). Yasanın uygulanması sırasında adli mercilerce çocuk ve ergen psikiyatristlerinden adli psikiyatrik bilirkişi raporu istenebilmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 31. Maddesi, on iki yaşını doldurmamış çocukların ceza sorumluluğuna sahip olmadıklarını öngörmektedir. On iki yaşını doldurmuş fakat on beş yaşını henüz tamamlamamış çocuklar açısından ise fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediği göz önünde bulundurularak ceza sorumluluğunun değerlendirilmesi yapılmaktadır. Buna ek olarak, TCK Madde 32, on beş yaşını doldurmuş ancak on sekiz yaşını doldurmamış çocukların akıl hastalığı ya da akıl zayıflığına sahip olmaları durumunda, işledikleri fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama veya bu fiille ilgili

davranışlarını yönlendirme yetilerinin incelenmesi sonucunda ceza sorumluluğunun belirlenebileceğini düzenlemektedir (Türk Ceza Kanunu 2004). Rutin uygulamada, soruşturma ve kovuşturma aşamalarında SSÇ'ler Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları polikliniklerine adli değerlendirme için yönlendirilmektedir.

Ergenlik dönemi hızlı fiziksel büyüme, psikososyal olgunlaşmanın ve cinsel gelişimin gerçekleştiği, çocukluk döneminden erişkin hayata geçişin olduğu karmaşık bir süreçtir (Warren ve ark. 2017, Badejo ve Bola 2021). Nörobiyolojik açıdan da tepki ketleme ve soyut düşünme fonksiyonlarını kontrol eden prefrontal korteksin (PFK) ödül sistemlerinden daha geç olgunlaşıyor olması, ergenlerde daha dürtüsel alınmış kararlara ve risk alma davranışlarına neden olmaktadır (Warren ve ark. 2017, Akyel ve ark. 2018). Ergenlik döneminde artan otonomi arayışının, nörobiyolojik süreçlere sekonder karşımıza çıkan dürtüsellikle birleşmesinin suç davranışında artışa neden olduğu düşünülmüştür. Adli vakalar değerlendirilerek ülkemizde yapılan bir çalışmada ergenlik dönemi suç işleme konusunda en riskli dönem olarak değerlendirilmiştir (Bilginer ve ark. 2021).

Aile, çocuklar ve gençler için sosyal kontrol ve koruyucu işlevi gördüğünden, aile hayatının yokluğu ya da sorunlu oluşu çocukları güçlü bir şekilde etkilemektedir. Bu nedenle ergenin bireysel özelliklerinin yanı sıra ailesinin de özelliklerinin incelenmesi gerekmektedir. Ailenin, gelişim süreci içerisindeki çocuğun duygusal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılama biçimi çocukları suça sürükleyebilmekte ya da suçun mağduru olmalarına neden olabilmektedir. Ek olarak gelişim süreci içerisindeki çocuk ve gençlerin suç davranışı üzerinde etkili olabilecek birçok faktörün değerlendirilmesi gerekmektedir. Alan yazın incelendiğinde psikoaktif madde ve alkol kullanımı olan gençlerin pek çok suç türünde suça sürüklenme konusunda psikoaktif madde ve alkol kullanımı olmayan gençlere göre daha riskli olduğu bilinmektedir (Erdem ve ark. 2006, Eryalçın ve Duyan 2016).

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri incelendiğinde, ülkemizde adli vaka olarak başvuran çocuk ve gençlerin sayısının yıllar içerisinde arttığı görülmektedir (TÜİK, 2022). Bu nedenle ülkemizde ve dünyada adli vakalarla yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. SSÇ'lerde tekrarlayan suç öyküsünde etkili olan faktörleri incelemenin toplumu anlamayı sağlamanın yanı sıra suça sürüklenen çocuk ve ergenlerin değerlendirmesi ve rehabilitasyonunda klinisyenlere yardımcı olabileceğini düşündük. Bu nedenle 3 yıllık süreçte adli vaka olarak gelen olguların başvuru nedenleri, sosyodemografik verileri, aile özelliklerini değerlendirerek SSÇ'ler arasındaki farklılıkları ve aynı zamanda tekrarlayan suç öyküsünde etkili faktörleri araştırarak alan yazına katkıda bulunmaya çalıştık. Çalışmamızın sonuçlarının, adli vakalar üzerine çalışan klinisyenlere yardımcı olabileceğini düşünüyoruz.

YÖNTEM

Çalışmamıza Ekim 2020 – Ekim 2023 tarihleri arasında Kars Harakani Devlet Hastanesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi kliniğine adli psikiyatrik değerlendirme için getirilmiş tüm çocuklar dahil edilmiştir. Çalışma için gerekli veriler Kars Harakani Devlet Hastanesi Eğitim Planlama Kurulundan gerekli izinler alındıktan sonra Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulundan (09/11/2023; 08576354-050-99/358) onay alınarak vaka dosyalarından geriye dönük olarak elde edilmiştir. Çalışmanın başlangıç tarihi olan Ekim 2020 tarihinden Ekim 2023 tarihine kadar çocuk psikiyatri polikliniğine toplamda 257 olgunun yönlendirildiği görüldü. Olgulardan 25'inin dosyalarında çalışmada kullanılacak verilerin eksik olması, 33'ünün ise dosyaları tam olmasına rağmen mağdur olarak yönlendirilmesi nedeniyle çalışmadan çıkarılmıştır. Dosya verileri eksik olmayan 199 olgu çalışmaya dahil edilmiştir. Adli değerlendirme sırasında, olguların tanıları klinisyen tarafından en az 45 dakikalık bir klinik görüşme sonrası DSM- 5 tanı kriterlerine göre saptanmış olup, sonrasında klinik olarak zihinsel yetersizlik belirtileri gösteren olgulara, zekâ düzeyini belirlemek amacıyla Kent EGY ve Porteus Labirent Testi uygulanmıştır. Yönlendirilen olguların her biri için detaylı anamnez alınırken standart olarak çocukların yaşı, cinsiyeti, kardeş sayıları, okula devam durumları, anne ve babalarının yaşı, eğitim düzeyleri, birlikte yaşayıp yaşamadıkları, birinci derece akrabalarda suç, psikiyatrik hastalık, madde ve alkol kullanım öyküsü olup olmadığı, arkadaşları arasında suça sürüklenme öyküsü olup olmadığı, daha önce çocuk psikiyatrisi başvurusu ya da psikiyatrik bir tanısı olup olmadığı, suç tipi, niteliği ve tekrarına ilişkin bilgileri alınmıştır. Suç tekrarı üzerinde etkili olan faktörleri değerlendirebilmek için SSÇ ilk suçu olanlar ve tekrarlayan suç davranışı olanlar şeklinde iki ayrı grup olarak değerlendirilmiştir (Luther ve ark. 2023).

İstatistiksel Analiz

Araştırma verileri Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 22.0 (IBM SPSS Statistics for Windows) istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu görsel (histogram ve olasılık grafikleri) ve analitik yöntemler (Kolmogorov-Smirnov/Shapiro-Wilk testleri) kullanılarak araştırılmıştır. Araştırmanın tanımlayıcı istatistikleri sayı (n), yüzde (%), ortalama ve standart sapma (SS) kullanılarak gösterilmiştir. Araştırmada kategorik değişkenler arasında fark olup olmadığını göstermek için Ki Kare Testi veya Fischer'in Kesin Testi kullanılmıştır. Bağımsız gruplarda sürekli değişkenlerin parametrik özellikleri taşımayanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Suç tekrarı ile ilişkili etkenlerin değerlendirilmesinde "enter" metodu ile uygulanan Lojistik Regresyon Analizi kullanılmış, gruplar arasında anlamlı farklılık gösteren sürekli ve kategorik değişkenler modele dahil edilmiştir. Analizlerde p değerinin 0,05'ten küçük olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmamıza dahil edilen çocuk ve ergenlerde yaş ortalaması 15,48 olarak saptandı. Vakaların %77,9'unu erkeklerin, %22,1'ini kızların oluşturduğu görülmüştür. Yönlendirilme nedenlerine bakıldığında en sık hırsızlık (%40,2), yaralama (%22,1) ve cinsel istismar (%7,5) olduğu belirlendi. Eğitim durumu incelendiğinde %36,2'sinin eğitimine devam etmediği saptandı. Katılımcılar psikiyatrik tanıları açısından incelenmiş olup %57,8'inin en az bir psikiyatrik tanısı karşıladığı görülmüştür. DSM-5 tanı kriterleri göz önünde bulundurulduğunda dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) (%46,7) en sık görülürken, ikinci sırada Davranım Bozukluğu (DB) (%17) gelmektedir. Olguların ek tanıları da değerlendirildiğinde %13,1'inin DEHB ve DB (n=26), %9'unun DEHB ve Karşıt Olma Karşı Gelme Bozukluğu (KOKGB) (n=9) tanı kriterlerini karşıladığı görülmüştür. Çalışmaya dahil edilen olguların sosyodemografik ve klinik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Araştırmamızda suç tekrarı olan ve olmayan gruplar karşılaştırıldığında, suç tekrarı olan grubun yaş ortalamasının (15,80 yıl) olmayan gruba (15,36 yıl) kıyasla anlamlı olarak daha yüksek olduğu görüldü (p=0,049). Yaşadıkları yer ve cinsiyet bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilmedi. Gruplar eğitime devam edip etmemesine göre değerlendirildiğinde suç tekrarı olan olguların %64,3'ünün, olmayanların ise %25,2'sinin okulu bırakmış olduğu belirlenmiş olup okulu bırakma oranlarının suç tekrarı olan grupta anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,001). İki grup arasında anne-baba eğitim düzeyleri ve anne-baba çalışma durumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Aile durumları açısından incelendiğinde ise suç tekrarı olan olguların yarısının ebeveynlerinin ayrı olduğu, bu durumun suç tekrarı olmayan gruptan (%18,9) anlamlı farklılık gösterdiği tespit edildi (p<0,001). Suç tekrarı olan grupta yer alan çocuk ve gençlerin sigara kullanım oranlarının (%71,4) suç tekrarı olmayan gruba göre (%39,2) anlamlı düzeyde (p<0,001) daha yüksek olduğu, alkol kullanımının da suç tekrarı olan grupta anlamlı olarak (p<0,001) daha yüksek olduğu görüldü. Benzer şekilde, uyuşturucu madde kullanımı veya en az bir kez deneme oranlarının da suç tekrarı olan grupta (%67,9) olmayan gruba göre (%7,7) anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<0,001). Ek olarak, suç tekrarı olan grubun %60,7'sinde kendine zarar verici davranış (KZVD) olduğu, bu durumun suç tekrarı olmayan grupta %18,2 olduğu tespit edilmiş, gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,001). Gruplar aile öyküsü açısından karşılaştırıldığında suç tekrarı olan grubun %19,6'sında ailede intihar öyküsünün bulunduğu, %66,1'inin aile içi şiddete şahit olduğu veya maruz kaldığı, %76,8'inin birinci derece akrabalarında da suç öyküsü olduğu tespit edilmiş, tüm bu değişkenlerdeki farklılık istatistiksel olarak anlamlı tespit edilmiştir (p=0,001, p<0,001,

Tablo 1. Suça Sürüklenen Çocukların Sosyodemografik ve Klinik Özellikleri

Sosyodemografik ve Klinik Değişkenler		SSÇ (n=199)	
		Ortalama	SS
Yaş		15,48	1,44
Anne yaşı		40,75	4,94
Baba yaşı		45,30	5,27
		n	%
Cinsiyet	Erkek	155	77,9
	Kız	44	22,1
Adli başvuru nedeni	Hırsızlık	80	40,2
	Yaralama	44	22,1
	Cinsel istismar	15	7,5
	Tehdit-Hakaret	21	10,6
	Mala zarar verme	18	9,0
	Uyuşturucu madde bulundurma	10	5,0
	Hayvan dövüştürme	6	3,0
	Diğer	5	2,5
Eğitim alıyor mu	Devam ediyor	127	63,8
	Bırakmış	72	36,2
Psikiyatrik tanı	Var	115	57,8
	Yok	84	42,2
Psikiyatrik tanıları	DEHB	93	46,7
	DB	34	17,0
	ZY	19	9,5
	MDB	5	2,5
	AB	4	2,0
	KOKGB	9	4,5
Ek tanı DEHB+DB		26	13,1
Ek tanı DEHB+KOKGB		9	4,5

SSÇ= Suça Sürüklenen Çocuk, n= Örneklem sayısı, SS= Standart sapma, DEHB= Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, DB= Davranım Bozukluğu, ZY= Zihinsel Yetersizlik, MDB= Majör Depresif Bozukluk, AB= Anksiyete Bozukluğu, KOKGB= Karşıt Olma Karşıt Gelme Bozukluğu

$p < 0,001$, sırasıyla). Psikiyatrik tanıları değerlendirildiğinde ise gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığı saptanmıştır ($p = 0,664$). Psikiyatrik tanıları gruplar arasında tek değerlendirildiğinde de anlamlı farklılığın olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$) (Tablo 2). Suç tekrarı olan ve olmayan grupların yönlendirilme nedenleri olan suç türleri değerlendirildiğinde suç tekrarı olmayan grupta hırsızlık ($p = 0,038$) ve yaralama ($p = 0,014$) suçları anlamlı olarak daha yüksek tespit edilmişken, suç tekrarı olan grupta ise cinsel istismar ($p = 0,035$) ve mala zarar verme ($p = 0,002$) suçlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 2). Suç tekrarı olan ve olmayan SSÇ'lerin sosyodemografik ve klinik verilerinin karşılaştırması Tablo 2'de verilmiştir.

Suç tekrarı olan ve olmayan gruplar arasında anlamlı farklılık gösteren değişkenler (yaş, eğitime devam etme durumu, adli başvuru sebebi, aile birliği durumu, aile içi şiddet, ailede intihar öyküsü, 1. derece akrabalarında suç öyküsü, sigara, alkol, madde kullanımı, kendine zarar verici davranış) lojistik regresyon modelimize dahil edilmiştir. Regresyon modelimiz istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($X^2 = 138,602$, $p < 0,001$, Nagelkerke $R^2 = 0,721$). Anne-babanın ayrı olması ($\beta = 1,607$, Exp (β) = 4,988, $p = 0,005$), uyuşturucu kullanımının varlığı ($\beta = 2,255$, Exp (β) = 9,536, $p = 0,009$) ve birinci derece akrabalarda suç öyküsünün olması ($\beta = 3,279$, Exp (β) = 26,551, $p < 0,001$); diğer değişkenlerden bağımsız olarak suç tekrarı ile en çok ve anlamlı olarak ilişkili olan değişkenler olarak tespit edilmiştir (Tablo 3).

Tablo 2. Suç Tekrarı Olan ve Olmayan Suça Sürüklenen Çocukların Çeşitli Sosyodemografik ve Klinik Veriler Yönünden Karşılaştırılması

Sosyodemografik ve Klinik Değişkenler		SSÇ				P
		Suç Tekrarı (-), n=143		Suç Tekrarı (+), n=56		
		Ortalama	SS	Ortalama	SS	
Yaş		15,36	1,45	15,80	1,38	0,049
Anne yaşı		40,65	4,97	41,02	4,87	0,638
Baba yaşı		45,19	5,50	45,57	4,66	0,646
		n	%	n	%	
Yaşadığı yer	İl merkezi	76	53,1	20	35,7	0,083
	İlçe	50	35,0	26	46,4	
	Köy	17	11,9	10	17,9	
Cinsiyet	Erkek	111	77,6	44	78,6	0,885
	Kız	32	22,4	12	21,4	
Suç türü	Hırsızlık	64	44,8	16	28,6	0,038
	Yaralama	38	26,6	6	10,7	0,014
	Tehdit/Hakaret	15	10,5	6	10,7	1,000
	Cinsel istismar	7	4,9	8	14,3	0,035
	Mala zarar verme	7	4,9	11	19,6	0,002
	Hayvan dövüştürme	3	2,1	3	5,4	0,353
	Uyuşturucu madde bulundurma	7	4,9	3	5,4	1,000
	Diğer	2	1,4	3	5,4	0,137
Eğitim alıyor mu	Devam ediyor	107	74,8	20	35,7	<0,001
	Bırakmış	36	25,2	36	64,3	
Anne eğitim	Ortaokul ve altı düzey	77	53,8	26	46,4	0,346
	Ortaokul üzeri düzey	66	46,2	30	53,6	
Baba eğitim	Ortaokul ve altı düzey	140	97,9	54	96,4	0,550
	Ortaokul üzeri düzey	3	2,1	2	3,6	
Anne çalışma durumu	Çalışmıyor	72	50,3	32	57,1	0,388
	Çalışıyor	71	49,7	24	42,9	
Baba çalışma durumu	Çalışmıyor	11	7,7	7	12,5	0,288
	Çalışıyor	132	92,3	49	87,5	
Aile durumu	Anne-baba birlikte	116	81,1	28	50,0	<0,001
	Anne-baba ayrı	27	18,9	28	50,0	
Sigara kullanımı	Kullanıyor	56	39,2	40	71,4	<0,001
	Kullanmıyor	87	60,8	16	28,6	
Alkol kullanımı	Kullanıyor	26	18,2	28	50,0	<0,001
	Kullanmıyor	117	81,8	28	50,0	
Uyuşturucu madde	Kullanıyor veya kullanmış	11	7,7	38	67,9	<0,001
	Hiç kullanmamış	132	92,3	18	32,1	
Kendine zarar verici davranış	Hayır	117	81,8	22	39,3	<0,001
	Evet	26	18,2	34	60,7	
Ailede intihar öyküsü	Hayır	136	95,1	45	80,4	0,001
	Evet	7	4,9	11	19,6	
Aile içi şiddet	Hayır	111	77,6	19	33,9	<0,001
	Evet	32	22,4	37	66,1	
Birinci derece akrabalarda suç	Hayır	129	90,2	13	23,2	<0,001
	Evet	14	9,8	43	76,8	
Psikiyatrik tanı	Var	84	58,7	31	55,4	0,664
	Yok	59	41,3	25	44,6	
Psikiyatrik tanıları	DEHB	67	46,8	26	46,4	0,957
	DB	22	15,4	12	21,4	0,418
	ZY	14	9,8	5	8,9	1,000
	MDB	5	3,5	0	0,0	0,324
	AB	3	2,1	1	1,8	1,000
	KOKGB	6	4,2	3	5,4	0,713
	Tanı yok	59	41,2	25	44,6	0,750
DEHB+DB		16	11,2	10	17,9	0,307
DEHB+KOKGB		6	4,2	3	5,4	0,706

SSÇ: Suça Sürüklenen Çocuk, n= örneklem sayısı, SS= standart sapma, DEHB= Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, DB= Davranım Bozukluğu, ZY= Zihinsel Yetersizlik, MDB= Majör Depresif Bozukluk, AB= Anksiyete Bozukluğu, KOKGB= Karşıt Olma Karşıt Gelme Bozukluğu

Tablo 3. Suça Sürüklenen Çocuklarda Suç Tekrarı ile İlişkili Etkenlerin Lojistik Regresyon Analizi ile İncelenmesi

Bağımlı Değişken: Suç Tekrarı (+)	β	SH	p	Exp (β)	%95 GA Exp (β)
Sabit	-2,736	3,794	0,471	0,065	
Yaş	0,129	0,255	0,613	0,879	0,533-1,449
Eğitime devam etmesi (okulu bırakmış)	1,063	0,588	0,071	2,894	0,915-9,161
Aile durumu (anne-baba ayrıt)	1,607	0,571	0,005	4,988	1,629-15,274
Sigara kullanımı	0,732	0,723	0,311	2,080	0,504-8,577
Alkol kullanımı	-0,042	0,774	0,956	0,959	0,210-4,366
Uyuşturucu kullanımı	2,255	0,865	0,009	9,536	1,749-51,988
Kendine zarar verici davranış	-0,266	0,958	0,781	0,766	0,117-5,005
1. Derece akrabalarda suç öyküsü	3,279	0,588	<0,001	26,551	8,385-84,070
Ailede intihar öyküsü	0,580	0,890	0,515	1,786	0,312-10,228
Aile içi şiddet	0,887	0,735	0,228	2,429	0,575-10,263

*Nagelkerke $R^2=0,721$ Doğru Klasifikasyon Yüzdesi=%91,0 (Suç Tekrarı grubu=%80,4, Suç tekrarı (-) grubu=%95,1), SH= Standart hata, GA= Güven aralığı, Exp (β)= β 'nin üstel değeri, exponential value of β

TARTIŞMA

Çalışmamızda SSC'lerde suç tekrarı üzerinde etkili faktörlerin araştırılması amaçlanmıştır. Yaş, eğitime devam etmeme, anne baba ayrılığı, sigara/alkol/madde kullanımı, kendine zarar verici davranış, ailede intihar öyküsü, aile içi şiddet, birinci derece akrabada suç öyküsü ve suç türü literatürle uyumlu şekilde suç tekrarıyla ilişkili bulunmuştur (Cottle ve ark. 2001, Loeber ve ark. 2008, Katsiyannis ve ark. 2018, Yukhnenko ve ark. 2020, Pereira ve Farrington 2022).

Sigara, alkol ve madde kullanımının gençlerde davranış bozukluğu semptomlarıyla paralellik gösterdiği (Demir ve ark. 2022) ve alkol /madde kullanımının şiddet ve saldırganlık eylemlerini tırmandırdığı daha önceki çalışmalarda gösterilmiştir (Liakoni ve ark. 2018, Noh-Moo ve ark. 2024) . Madde kullanımının suç tekrarı arttırdığını bildiren bir çalışmada, cezaevinde madde kullanımı bulunan hastaların %68'inin cezaevinden çıktıktan sonraki süreçte tekrar suç işlediğini bildirmiştir (Belenko ve ark. 2013). Ergenlerde madde kullanımı ve tekrarlayan suç davranışlarını inceleyen bir çalışmada ise madde kullanımının, suç türü, etnik köken, cinsiyet ve yaştan daha çok suç tekrarı üzerinde etkili olduğu bildirilmiştir (Wan ve ark. 2006). Çalışmamızda suç tekrarı etkileyen faktörleri belirlemek için yapılan regresyon analizinde, madde kullanımının diğer faktörlerden bağımsız olarak suç tekrarıda önemli olduğu görülmektedir. Sosyal, entelektüel ve duygusal olgunlaşmanın tam olmadığı ergenlik döneminde madde kullanımı ve suç işleme gibi riskli davranışların karşılıklı olarak birlikteliklerini arttırdığını düşünmekteyiz. Aynı zamanda madde kullanımıyla oluşan davranış sorunlarının suç işleme sürecini kolaylaştırabileceği ve işlenen suçun tekrarına neden olabileceği unutulmamalıdır.

Anne baba ayrılığının suç tekrarı üzerindeki etkilerini anlamak için yapılan regresyon analizinde, diğer faktörlerden bağımsız olarak anne baba ayrılığının suç tekrarıda etkin bir durum olduğu tespit edildi. Ebeveyn ayrılığı yaşamın erken

dönemlerinde çocuklarda stres, kaygı ve düşük özgüven gibi psikolojik ve duygusal sorunlara yol açabilir (Demir ve ark. 2022). Ebeveynleri ayrılmış çocuklar, ayrılmamış olan akranları ile karşılaştırıldığında, ergenlik ve erişkinlik döneminde daha kötü refah seviyelerine sahip oldukları bildirilmiştir (Perales ve ark. 2017). Ergenlerde ise ebeveyn ayrılığının dürtüsel davranışlarda artış ve okul başarısızlığı gibi durumlara neden olabileceği gösterilmiştir (Lap 2014). Bu faktörler, çocuğun bir başa çıkma mekanizması olarak suçlu davranışlara girişme olasılığını artırabilir. Aileye bağlılık ve sağlıklı aile etkileşimi genci suç sayılan davranışlardan koruyan faktörlerdir (Özbay 2004). Gencin sosyal bağ kurduğu ailesel ilişkileri yetersizse suç davranışlarında ve tekrarında artışlar olması beklenmektedir.

Birinci derece akrabaldaki suç davranışı ile çocukların suça karışma olasılığı arasındaki ilişki kapsamlı araştırmalara konu olmuştur. Ailede suçun varlığı, genetik yatkınlıklar, çevresel faktörler ve sosyal öğrenme gibi çeşitli mekanizmalar aracılığıyla çocukları etkileyebilir (Villaveces ve Deroo 2008). Yapılan bir çalışmada babanın suç işlemiş olması, özellikle erkek çocuklarda suça sürüklenmeye neden olan en önemli faktör olarak bulunmuştur (Farrington ve ark. 2001). Araştırmalar, birinci derece akrabalarında sabıka geçmiş olan bireylerin, kısmen dürtüsellik ve saldırganlık ile ilişkili kalıtsal özellikler nedeniyle yeniden suç işleme olasılığının daha yüksek olduğunu bildirmiştir (Barnes ve ark. 2014). Ebeveynleri cezaevinde olan çocuklarla yapılan çalışmalarda da, bu çocukların yıkıcı davranışlar ve saldırganlık açısından daha yüksek risk altında olduğunu, uzun dönem incelemelerde daha sonraki dönemlerde suç işleme risklerinin arttığını bulmuştur (Kjellstrand ve ark. 2018, Kremer ve ark. 2020). Çalışmamızda da suç tekrarıda en etkili faktörlerin değerlendirilmesi için yapılan regresyon analizinde birinci derece akrabalarda suç öyküsünün olmasının diğer değişkenlerden bağımsız olarak suç tekrarı üzerinde anlamlı ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Ebeveynlik tarzlarının etkisi ve ebeveynlerde suç davranışının varlığı, tekrar suç işlemeyi önemli ölçüde etkileyebilir. Birey toplum etkileşimlerine yoğunlaşan sosyopsikoloji teorileri suçun öğrenilebilirliğine odaklanmıştır. Sosyal öğrenme teorilerinin dayanağı, 19'uncu yüzyıl sonlarına, Gabriel Tarde'nin (1843-1904) "taklit" teorisidir. Tarde, suçluların normal kişiler olduklarını ve bir elbise modelini kopya eder gibi davranış kalıplarını taklit ederek suçu öğrendiklerini iddia etmiştir (Tarde 1890). Suç ortamına doğan çocukların, suç davranışının normal görüldüğü bir ortamda sosyal öğrenmeyle bu davranışı yaşamın zorluklarına verilen normal bir tepki olarak algılanabilir. Bunun yanı sıra ailesinde suç geçmiş olan bireylerin sıklıkla önemli psikolojik zorluklarla karşı karşıya kaldıklarını, bunun da rehabilitasyonlarını engelleyebileceğini ve yeniden suç işleme olasılığını artırabileceğini gösterilmiştir (Murray ve Farrington 2005). Suç geçmişi olan aileler genellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı çevrelerde bulunmaktadır. Bu koşullar eğitime, istihdama ve sosyal hizmetlere erişimi sınırlayarak kırılması zor bir yoksulluk ve suç döngüsüne neden olabilir. Suç döngüsünü kırmaya amaçlayan müdahalelerde aileyi süreç içerisine dahil etmenin, aileye yönelik sosyal müdahalelerin ve aile temelli yaklaşımların gerekliliği ortadadır.

Ergenlik dönemi hızlı fiziksel ve zihinsel değişimlerin olduğu ancak stresli durumlarda dürtü kontrol problemlerinin görülebildiği riskli bir dönem olması sebebiyle suç davranışının sıklığı bir dönemdir (Dahl 2004, Güler ve ark. 2018) Çalışmamız verilerinde SSC grubunda yer alan tüm çocuk ve gençlerin yaş ortalaması 15,48 olarak tespit edilmiş olup, yaş ortalaması alan yazın ile uyumlu görülmektedir. Suç tekrarı sebebiyle başvuran olguların yaş ortalamasının ilk adli başvurusu olan olgulara kıyasla büyük olması ise tekrarlayıcı davranışın daha büyük yaşta gerçekleşmesinin doğal bir sonucu olabileceğinden suç tekrarı açısından bir risk faktörü olarak değerlendirilmemektedir.

Aile içi şiddete tanık olan ve maruz kalan çocukların saldırgan davranışlar sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğu ve travmalarıyla başa çıkmanın bir yolu olarak suça yönelik faaliyetlerde bulunabilecekleri bulunmuştur (Onsjö ve ark. 2023). Çalışmamızda da alan yazın ile benzer şekilde aile içi şiddete şahit olma veya maruz kalmanın suç tekrarı olan grupta daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların, şiddete tanık olmanın yarattığı psikolojik etki, sosyal öğrenme ve çevresel faktörler nedeniyle suça yönelik davranışlar geliştirme riskinin daha yüksek olduğu düşünülmüştür.

Sosyal bağ kuramına göre bireyin çevresi ve okulla kurduğu güçlü ilişkiler, suç davranışından uzak durmayı sağlamaktadır (Costello ve Laub 2020). Eğitim süreçleri sekteye uğrayan bireylerin yalnızca akademik başarıları değil, toplumsal uyumu ve psikolojik sağlığı da olumsuz yönde etkilenmektedir. Düşük akademik performansın suç davranışını başlatıcı

bir faktör olmanın yanı sıra, sürdürücü bir faktör olduğu gösterilmiştir (Maguin ve Loeber 1996, Savage ve ark. 2017). Ergenlerle yapılan bir çalışmada suça bulaşmanın engellenmesinde okula ve okulla ilgili anlamlı faaliyetlerin geliştirmesinin önemine değinilmiştir (Ang ve ark. 2015). Çalışmamızda suç tekrarı eğitime devam etmemeye ilişkili bulunmuş olup bulgularımız suç tekrarının düşük eğitim seviyesi, yüksek okul bırakma oranları ile ilişkili bulunduğu literatürle uyumludur (Blomberg ve ark. 2011, Güler ve ark. 2018) Okulda geçirilen sürenin artmasının çocuk ve gençleri dış ortamdaki riskli davranışlardan koruduğu, toplumsal normlara uyumu sağlayan bir faktör olduğu bilinmektedir. Özellikle akran ilişkilerinin önem kazandığı ve kimlik arayışının olduğu ergenlik döneminde, okul dışında geçirilen sürenin artmasının, ergenin okuldan uzak kalan akranlarıyla kişisel ve çevresel ilişkilerini arttırdığını, sosyal bağlar kurduğu çevrenin olumlu yönlerdeki yetersizliği nedeniyle suç davranışının başlatılmasına ve sürdürülmesine sebebiyet verdiğini düşündürmektedir.

Çalışmamızda SSC'lerde en sık görülen suç türleri hırsızlık (%40,2), yaralama (%22,1) ve tehdit-hakaret (%10,6) olarak saptanmıştır. Çalışmamızın bulguları SSC'lerde hırsızlık ve yaralama suçlarının sıklığının gösterildiği literatürle uyumludur (Kurtuluş ve ark. 2009, Çakaloz ve ark. 2016, Eyüboğlu ve Eyüboğlu 2018, Güler ve ark. 2018). Suç tekrarı olan ve ilk adli başvurusu olan olgular karşılaştırıldığında, ise hırsızlık ve yaralamanın ilk adli başvurusu olan grupta suç tekrarı olan gruba kıyasla daha sık olduğu; cinsel istismar ve mala zarar vermenin ise suç tekrarı olan grupta daha sık olduğu saptanmıştır. Literatürde de suç tekrarını suç türüyle ilişkilendiren çalışmalarda suç tekrarı daha ciddi saldırı suçlarıyla ilişkili bulunmuştur (Cottle ve ark. 2001).

Cinsiyet açısından karşılaştırıldığında erkeklerin kızlara göre suça sürüklenme konusunda daha riskli olduğu bildirilmiştir (Güler ve ark. 2018). Çalışmamızın bulguları incelendiğinde yazın ile uyumlu şekilde vakalarda erkeklerin oranının kızların oranına göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Fındıklı ve ark. 2016, Güler ve ark. 2018). Suç tekrarı açısından cinsiyetleri karşılaştırdığımızda ise anlamlı bir farklılık saptanmamış olup bulgularımız Bilginer ve ark.'nın sonuçlarıyla uyumludur (Bilginer ve ark. 2021).

Ülkemizde çocuklar ve ergenler arasında ruhsal bozuklukların yaygınlığını belirlemek için yapılan çok merkezli çalışmada herhangi bir bozukluğun yaygınlığı %17,1 olarak hesaplanmıştır (Ercan ve ark. 2019). Çocuk ve ergen suçluların en az bir psikiyatrik tanı alma oranlarının genel popülasyonun çok üzerinde, %30-70 oranında olduğu belirtilmektedir (Fazel ve ark. 2008, McReynolds ve ark. 2010). Yazın ile uyumlu şekilde çalışmamızda SSC'lerin %57,8'inde en az bir psikiyatrik tanının karşılandığı görülmektedir.

2023 yılında yapılan 61 çalışmanın dahil edildiği bir meta-analizde DEHB prevalansı toplumda 3-12 yaş arasında %7,6 olarak, 12-18 yaş arası ise %5,6 olarak bildirilmiştir (Salari ve ark. 2023). Ülkemizde yapılan bir epidemiyoloji çalışmasında ise DEHB yaygınlığı %12,4 olarak bulunmuştur (Ercan ve ark. 2022). DEHB erken yaşam dönemlerinden itibaren suç işleme, kurallara aykırı davranışlar ve suç tekrarı ile ilişkili bulunmuştur (Philipp-Wiegmann ve ark. 2018). Birleşik Krallık'ta genç suçlular arasında yapılan çalışmalarda, yaklaşık %45'inde çocukluk dönemlerine yönelik taramada DEHB tanısı yönünden pozitif bulgular saptandığı belirtilmiştir (Young ve Thome 2011). Amerika Birleşik Devletleri'nde ceza infaz sistemi içerisinde yer alan 10-18 yaş arası 1829 çocuk ve gencin değerlendirildiği bir çalışmada ise DB tanısı alma oranı erkeklerde %24,3, kadınlarda ise %28,5 saptanmış olup aynı çalışmada KOKGB tanısı alma oranları ise erkeklerde % 12,6 kadınlarda %15,1 olarak saptanmıştır (Teplin ve ark. 2002). Bizim çalışmamıza dahil edilen olguların psikiyatrik tanıları incelendiğinde bulgularımızın literatürle uyumlu olduğu ve vakaların %46,7'sinin DEHB, %17,0'ının DB, %13,1'inin DEHB ve DB, %4,5'inin DEHB ve KOKGB tanıları karşıladığı görülmüştür. Suç tekrarıyla psikiyatrik tanıları arasındaki ilişkiyi değerlendirdiğimizde ise literatürle uyumlu bir şekilde suç tekrarı olan ve ilk başvurusu olan SSÇ'ler arasında farklılık saptanmamıştır (Bilginer ve ark. 2021). Daha önceki çalışmalarda da saptanmış olan bu durumun, çalışmamızda, diğer çalışmalarda olduğu gibi suç davranışı sergileyen iki grup arasında karşılaştırma yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmamızın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışmaya dahil edilen hastaların aynı coğrafyadan alınmış olmaları suç türleri açısından kısıtlayıcı bir faktör olmuş olabilir. Çalışmanın zaman aralığı açısından üç yıllık bir süreci kapsıyor olması ve kesitsel doğası da kısıtlayıcı diğer faktörler olarak kabul edilebilir. Ek olarak bu çalışmadaki çocukların ve ailelerinin geçmiş psikiyatrik öyküsü, dosyalarındaki kendi bildirimlerine dayalı olarak elde edilmiştir. Bu da hatırlama yanlılığına yol açmış olabilir.

Sonuç olarak ailesinde suç geçmişi olan bireylerin psikolojik ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması önemlidir. Bu gençlerin ruh sağlığı hizmetlerine erken erişiminin sağlanması suç davranışını ve yeniden suç işleme riskini azaltmalarına yardımcı olabilir. Birinci derece akrabalarında suç geçmişinin tekrar suç işleme üzerindeki etkisini anlamak, suç döngüsünü kırmayı amaçlayan politikalara ve müdahalelere ışık tutarak, aile temelli müdahaleler ile suçun tekrarının önüne geçebilir. Ebeveyn ayrılığına maruz kalan çocuk ve gençlerin, ebeveynleri birlikte olan çocuk ve gençlere göre suç işleme ve suçun tekrarı konularında daha riskli olduklarını göz önünde bulundurmalı ve aileye yönelik müdahaleler artırılmalıdır. Bunun yanı sıra adalet sistemine dahil olan çocuk ve ergenlerin madde kullanımı açısından alanında uzman klinisyenler

tarafından taranması ve değerlendirilmesi önemlidir. Madde kullanımının tek başına birçok faktörden daha çok suç işleme ve tekrar etmede etkin olduğu unutulmamalıdır. Suç davranışının ortaya çıkması ve sürdürülmesinde önemli olan faktörlerin araştırılması, toplumda uzun süreli etkileri olan çocuk suçlarının ve tekrarının önlenmesi bakımından oldukça önemlidir. Bu konuda farklı coğrafyalarda, farklı kültürel özellikleri içerecek daha geniş örneklemler, uzun süreli takip çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Akyel B, Kayış H, Yüncü Z (2018) Ergenlikte beyin gelişimi, risk alma ve bağımlılığa yatkınlık. *Türkiye Klinikleri J Child Psychiatry-Special Topics* 4: 134-9.
- Ang RP, Huan VS, Chan WT ve ark. (2015) The role of delinquency, proactive aggression, psychopathy and behavioral school engagement in reported youth gang membership. *J Adolesc* 41: 148-56.
- Badejo A, Bola LS (2021) Effects of demographic factors on the psychosocial challenges of adolescents in Lagos State. Implications for Counselling. *Psychology* 12: 59-67.
- Barnes JC, Boutwell BB, Beaver KM ve ark. (2014) On the consequences of ignoring genetic influences in criminological research. *J Crim Justice* 42: 471-82.
- Belenko S, Hiller M, Hamilton L (2013) Treating substance use disorders in the criminal justice system. *Curr Psychiatry Rep* 15: 414.
- Bilginer Ç, Karadeniz S, Hızarcı S ve ark. (2021) Suça sürüklenen çocukların adli psikiyatrik değerlendirme ve rapor sonuçları: İki yıllık retrospektif dosya taraması. *Klin Psikiyatr Derg* 24: 217-27.
- Blomberg T, Bales W, Mann K ve ark. (2011) Incarceration, education and transition from delinquency. *J Crim Justice* 39: 355-65.
- Costello BJ, Laub JH (2020) Social control theory: The legacy of Travis Hirschi's causes of delinquency. *Annu Rev Criminol* 3: 21-41.
- Cottle CC, Lee RJ, Heilbrun K (2001) The Prediction of criminal recidivism in juveniles: A meta-analysis. *Crim Justice Behav* 28: 367-94.
- Çakaloz B, Ünlü G, Aktaş Terzioğlu MA ve ark. (2016) Çocuklarda suç davranışı ile sosyodemografik özelliklerin ve zekanın ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 17: 411-8.
- Çocuk Koruma Kanunu (2005). (5395 S.K.). T.C. Resmî Gazete, 25876, 15 Temmuz 2005 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/07/20050715-1.htm>
- Dahl RE (2004). Adolescent brain development: a period of vulnerabilities and opportunities. Keynote address. *Ann N Y Acad Sci*1021: 1-22.
- Demir AÇ, Dönmez YE, Kartalıcı G ve ark. (2022) The relationship between smoking, alcohol, and substance abuse and psychiatric diseases among adolescents treated in a child and adolescent psychiatry inpatient unit. *Türk J Pediatr* 64: 816-24.
- Ercan ES, Polanczyk G, Akyol Ardic U ve ark. (2019) The prevalence of childhood psychopathology in Turkey: a cross-sectional multicenter nationwide study (EPICPAT-T). *Nord J Psychiatry* 73: 132-40.
- Ercan ES, Unsel-Bolat G, Tufan AE ve ark. (2022) Effect of impairment on the prevalence and comorbidities of attention deficit hyperactivity disorder in a national survey: Nation-wide prevalence and comorbidities of ADHD. *J Atten Disord* 26: 674-84.
- Erdem G, Eke C, Ögel K ve ark. (2006) Lise öğrencilerinde arkadaş özellikleri ve madde kullanımı. *Bağımlılık Dergisi* 7: 111-6.
- Eryalçın M, Duyan V (2016) Çocuk ve Gençlerin Suça Sürüklenmesinde Risk Faktörleri. Suça Sürüklenen Çocuk ve Gençler. 1. Basım, İstanbul, Yeni İnsan Yayınevi, s. 35-44.

- Eyüboğlu M, Eyüboğlu D (2018) Suça Sürüklenen Çocuklarda Psikiyatrik Bozukluklar, Sosyodemografik Özellikler ve Risk Faktörleri. *Klin Psikiyatr Derg* 21: 7-14.
- Farrington DP, Jolliffe D, Loeber R ve ark. (2001) The concentration of offenders in families, and family criminality in the prediction of boys' delinquency. *J Adolesc* 24: 579-96.
- Fazel S, Doll H, Långström N (2008) Mental disorders among adolescents in juvenile detention and correctional facilities: a systematic review and metaregression analysis of 25 surveys. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 47: 1010-9.
- Fındıklı E, Altun H, Sınır H ve ark. (2016) Suça sürüklenen çocukların suç tipleri, sosyodemografik ve klinik özellikleri. *Adli Tıp Dergisi* 30: 12-6.
- Güler G, Sungur MA, Küçük MÖ (2018) Suça sürüklenen çocukların klinik ve sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Bull Leg Med* 23: 39-46.
- Katsiyannis A, Whitford D, Zhang D ve ark. (2018) Adult recidivism in United States: A meta-analysis 1994-2015. *J Child Fam Stud* 27.
- Kjellstrand JM, Reinke WM, Eddy JM (2018) Children of incarcerated parents: Development of externalizing behaviors across adolescence. *Child Youth Serv Rev* 94: 628-35.
- Kremer KP, Poon CYS, Jones CL ve ark. (2020) Risk and resilience among children with incarcerated parents: Examining heterogeneity in delinquency and school outcomes. *J Child Fam Stud* 29: 3239-52.
- Kurtuluş A, Salman N, Günbet G ve ark. (2009) Denizli ilinde 12-15 yaş arasındaki suça sürüklenen çocukların sosyodemografik özellikleri. *Pamukkale Med J* 1: 8-14.
- Lap F (2014) Boşanma sürecinde çocuk. *Popüler Psikiyatri Dergisi* 78: 14-7.
- Liakoni E, Gartwyl F, Ricklin M ve ark. (2018) Psychoactive substances and violent offences: A retrospective analysis of presentations to an urban emergency department in Switzerland. *PLoS One* 13(3).
- Loeber R, Slot W, Stouthamer-Loeber M (2008) A cumulative developmental model of risk and promotive factors. *Tomorrow's Criminals: The Development of Child Delinquency and Effective Interventions* 133-61.
- Luther A, Leatherdale S, Dubin J ve ark. (2023) Classifying patterns of delinquent behaviours and experiences of victimization: A latent class analysis among children. *Child Youth Care Forum* 53: 693.
- Maguin E, Loeber R (1996) Academic performance and delinquency. *Crime and Justice* 20: 145-264.
- McReynolds LS, Schwalbe CS, Wasserman GA (2010) The contribution of psychiatric disorder to juvenile recidivism. *Crim Justice Behav* 37: 204-16.
- Merton RK (1964) Anomie, anomia, and social interaction: Contexts of deviant behavior. *Anomie and Deviant Behavior: A Discussion and Critique*, Clinard MB (Ed.), New York, Free Press s. 213-42.
- Murray J, Farrington DP (2005) Parental imprisonment: effects on boys' antisocial behaviour and delinquency through the life-course. *J Child Psychol Psychiatry* 46: 1269-78.
- Noh-Moo PM, Ahumada-Cortez JG, Villegas-Pantoja MA ve ark. (2024) The association of alcohol use and child-to-parent violence in Mexican adolescents. *Subst Use Misuse* 59: 362-368.
- Onsjö M, Strand J, Axberg U (2023) Children subjected to family violence: A retrospective study of experiences of trauma-focused treatment. *Clin Child Psychol Psychiatry* 28: 1135-49.
- Özbay Ö (2004) Yaş, adolesan suçları ve sosyal bağ teorisi. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 7: 53-75.
- Perales F, Johnson SE, Baxter J ve ark. (2017). Family structure and childhood mental disorders: new findings from Australia. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol* 52: 423-33.
- Pereira M, Farrington D (2022) Developmental predictors of offending and persistence in crime: A systematic review of meta-analyses. *Aggress Violent Behav* 65, 101761.
- Philipp-Wiegmann F, Rösler M, Clasen O ve ark. (2018) ADHD modulates the course of delinquency: a 15-year follow-up study of young incarcerated man. *Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci* 268: 391-9.
- Salari N, Ghasemi H, Abdoli N ve ark. (2023) The global prevalence of ADHD in children and adolescents: a systematic review and meta-analysis. *Ital J Pediatr* 49: 48.
- Savage J, Ferguson CJ, Flores L (2017) The effect of academic achievement on aggression and violent behavior: A meta-analysis. *Aggress Violent Behav* 37: 91-101.
- Tarde G (1890) *La philosophie pénale* [Responsabilité, Irresponsabilité, Crime, Criminel, Jugement, Peine, Peine de mort]. A. Storck (Ed.), Lyon.
- Teplin LA, Abram KM, McClelland GM ve ark. (2002) Psychiatric Disorders in Youth in Juvenile Detention. *Arch Gen Psychiatry* 59: 1133-43.
- TÜİK. (2022, Ağustos 2). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021-45586>
- Türk Ceza Kanunu (2004). (5237 S.K.). T.C. Resmi Gazete, 25611, 12 Ekim 2004.
- Uçar HN, Eray Ş, Murat D (2018) Çocuk psikiyatri polikliniğine adli rapor amacıyla yönlendirilen olguların klinik ve sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 44: 173-7.
- United Nations. General Assembly. Convention on the Rights of the Child, 20 November 1989. *Annu Rev Popul Law*. 1989;16:95, 485-501. PMID: 12344587. (1989).
- Villaveces A, Deroo LA (2008) Child delinquency and the prophylaxis of crime in early 20th-century Latin America. *Rev Panam Salud Publica = Pan American Journal of Public Health* 24: 449-54.
- Wan JJ, Morabito DJ, Khaw L ve ark. (2006) Mental illness as an independent risk factor for unintentional injury and injury recidivism. *J Trauma* 61: 1299-304.
- Warren JC, Smalley KB, Barefoot KN (2017) Recent alcohol, tobacco, and substance use variations between rural and urban middle and high school students. *J Child Adolesc Subst Abuse* 26: 60-5.
- Young S, Thome J (2011) ADHD and offenders. *World J Biol Psychiatry: The Official Journal of the World Federation of Societies of Biological Psychiatry* 12: 124-8.
- Yukhnenko D, Blackwood N, Fazel S (2020) Risk factors for recidivism in individuals receiving community sentences: a systematic review and meta-analysis. *CNS Spectr* 25: 252-63.

Teşekkür: Yazarlar, İngilizce dilbilgisi ve redaksiyon konularındaki yardımlarından dolayı Dr. Simon Mumford'a teşekkür eder.